

Aanbeveling aan gemeenten voor verbetering van luchtkwaliteit

Een slechte kwaliteit van de buitenlucht is slecht voor de gezondheid. Onderzoek toont een verband aan tussen blootstelling aan fijn stof en ozon in de buitenlucht en een scala aan negatieve effecten op de gezondheid. Naast baby's, kinderen en ouderen hebben vooral mensen met chronische longziekten en hart- en vaatziekten hier last van. De gemeente kan lokaal de luchtkwaliteit verbeteren en zo de gezondheid van haar inwoners bevorderen. In deze folder vindt u tips en ideeën voor een goed gemeentelijk luchtkwaliteitsbeleid.

Gezondheidseffecten van vervuilde buitenlucht uiten zich onder andere in vervroegde sterfte, meer ziekenhuisopnames vanwege hart- en longaandoeningen en grotere kans op ontstaan van astma bij kinderen. Maar ook vermindering van de longfunctie, benauwdheid en luchtweginfecties. Daarom is het zaak te zorgen dat de lucht zo schoon mogelijk is.

Voldoen aan de huidige wettelijke normen is voor mensen met een verhoogde kwetsbaarheid onvoldoende: bij hen kan er, ook binnen de wettelijke normen, gezondheidsschade optreden.

De rol van de gemeente

Wat kan de gemeente doen om de luchtkwaliteit lokaal te verbeteren? De gemeente kan lokaal (aanvullend) beleid voeren om haar bevolking, en kwetsbare groepen in het bijzonder, te beschermen. Daarmee kan lokaal gezondheidswinst worden behaald. De voornaamste bronnen van (ultra) fijn stof zijn verkeer en industrie. Met name verkeer speelt een hoofdrol. Wonen, naar school gaan of werken nabij drukke wegen is ongezond. Verkeer is de belangrijkste bron die goeddeels onder de bevoegdheid van de gemeente valt. Daarnaast heeft de gemeente vooral invloed op zaken als allesbranders en open haarden.

Op het gebied van verkeer zijn zeer effectieve maatregelen denkbaar. Zoals het verminderen van autogebruik (delen van) de gemeente door onder andere het stimuleren van fietsgebruik. Ook het zorgen voor schoon (openbaar) vervoer en een schoon wagenpark van gemeentelijke diensten zijn goede oplossingen.

Goede voorbeelden van luchtkwaliteitplannen zijn bijvoorbeeld het 'Werkprogramma Luchtkwaliteit 2010' van Amsterdam, het 'Uitvoeringsprogramma luchtkwaliteit Nijmegen 2010 t/m 2014' en de 'Milieubeleidsvisie 2006 – 2010' van Tilburg. Ook de 'GGD-Richtlijn medische milieukunde: luchtkwaliteit en gezondheid' bevat goede luchtkwaliteitmaatregelen en een methode om met gevoelige groepen rekening te houden. De richtlijn bevat uiteraard ook veel informatie over luchtkwaliteit en gezondheid.

Gezonde longen, van levensbelang

De meest effectieve maatregelen

In het belang van de gezondheid van de burgers doet het Longfonds een dringend beroep op gemeenten om de volgende lokale maatregelen in gang te zetten dan wel actief voort te zetten.

Verkeersmaatregelen

- Kies bij het nemen van verkeersmaatregelen zoveel mogelijk voor bronmaatregelen, want deze zorgen daadwerkelijk voor minder luchtvervuiling. Betrek hierbij drukke binnenstedelijke wegen. Voorbeelden van bronmaatregelen zijn Langzaam Rijden Gaat Sneller (LARGAS) en andere verkeersmaatregelen, die de doorstroom van verkeer bevorderen en het fietsverkeer niet hinderen. Stuur met het prijsbeleid, zoals door toepassing van gedifferentieerde parkeertarieven (www.infomil.nl). En weer de meest vervuilende (vracht-)auto's uit de stad. Raadpleeg bijvoorbeeld ook de maatregelenmix van CROW op www.CROW.nl/solve.

Schone voertuigen

- Zet zoveel mogelijk schone voertuigen in voor gemeentelijke diensten; bewerkstelling dat, bij aanbesteding van bijvoorbeeld bussen en vuilniswagens, in het programma van eisen het milieuaspect van voertuigen mee weegt. Denk bij bussen ook aan aardgas.
- Stimuleer het gebruik van schone taxi's.
- Informeer burgers over de noodzaak van schone voertuigen en het effect op het milieu. Stimuleer schoon vervoer.

Fietsverkeer

- Voer een verkeersbeleid en met name een actief fietsbeleid dat inwoners en bezoekers van de gemeente verleidt om de fiets te verkiezen boven de auto. Ruim de knelpunten uit de weg die een veilig en comfortabel gebruik van de fiets belemmeren. Dit is niet alleen goed voor de luchtkwaliteit maar stimuleert mensen ook om te gaan bewegen.
- Stimuleer bezoekers van de gemeente om met het openbaar vervoer te komen. Promoot het gebruik van de OV-fiets aansluitend op het OV. Ontvang 'langzaam verkeer' gastvrij: met voldoende informatie en een goede bewegwijzering richting het centrum. Zorg voor toegankelijke bus- en treinstations, zodat ook mensen met een fiets en minder mobiele mensen er gebruik van kunnen maken. Schenk aandacht aan de bewegwijzering en informatie hierover. Zorg voor genoeg en goede fietsparkeergelegenheid bij haltes en stations.
- Voer een actief fietsparkeerbeleid en zorg voor genoeg en goed beveiligde parkeergelegenheid bij woningen, openbare voorzieningen, onderwijs, winkelgebieden en sport-, recreatievoorzieningen en bij woningen.
- Stimuleer de aanleg van vrijliggende fietspaden. Daar ademen mensen veel minder verontreinigde lucht in dan op fietspaden langs de hoofdrijbaan.

Mobiliteitsmanagement en vervoermanagement bedrijven

- Realiseer en stimuleer gebruik van P+R voorzieningen
- Verplicht dan wel stimuleer bedrijven in de gemeente om vervoermanagement te voeren met optimaal milieuvriendelijk zakelijk verkeer en woon-werkverkeer;
- Controleer bij bouwplannen of bedrijven een fietsenstalling aanleggen;
- Stel een mobiliteitsplan en fietsenstalling voor werknemers en bezoekers verplicht bij vestiging van bedrijven en bij de eigen gemeentelijke kantoren en gelieerde instellingen

Ruimtelijke inrichting

- Creëer een zo schoon mogelijke woonomgeving, onder meer door bij (nieuwe) RO-plannen, verkeer en wonen zo goed mogelijk te scheiden en te zorgen voor logische fiets- en loopverbindingen en goed OV.
- Neem bij nieuwbouw of uitbreiding van gevoelige bestemmingen een minimumafstand in acht van 300 meter tot een snelweg en 50 meter tot een provinciale weg. Bouw niet direct langs een drukke binnenstedelijke weg. Goede voorbeelden zijn Amsterdam en Harderwijk.

In januari 2009 trad het landelijk Besluit Gevoelige Bestemmingen in werking. Gevoelige bestemmingen zijn voorzieningen voor bevolkingsgroepen die extra kwetsbaar zijn voor de effecten van luchtverontreiniging. Hiermee worden met name bedoeld scholen, kinderdagverblijven, verzorgingstehuizen. Het landelijk Besluit Gevoelige Bestemmingen beschermt de gezondheid van kwetsbare groepen onvoldoende, omdat bouwen binnen de genoemde afstanden is toegestaan mits de normen voor luchtkwaliteit niet worden overschreden. Terwijl deze normen volgens de Wereld Gezondheid Organisatie niet gezond zijn. Daarnaast is het aan te bevelen om woningen tot de gevoelige bestemmingen te rekenen. Een scoresysteem kan dienen om de gevoeligheid van ruimtelijke objecten te bepalen (Zie voor meer informatie de 'GGD-richtlijn medische milieukunde: luchtkwaliteit en gezondheid');

Stoken door particulieren

- Informeer burgers over de gevolgen van gebruik van barbecue en houtkachels voor de luchtkwaliteit (gezondheid) en voor de buurt (overlast). Geef informatie over eventuele milieuvriendelijke alternatieven, zoals keurmerk houtkachel. Ontmoedig het gebruik van houtkachels als hoofdverwarming.
- Neem klachten van omwonenden serieus: vaardig een (gedeeltelijk) stookverbod uit en handhaaf dit, of schrijf betere technische voorzieningen voor wanneer rook- of geuroverlast veroorzaakt wordt.

Nader onderzoek luchtkwaliteit

- Toetsing aan luchtkwaliteitsnormen gebeurt op basis van de berekende luchtkwaliteit. Het is cruciaal om daarnaast de daadwerkelijke luchtkwaliteit ook te meten, bij voorkeur gedurende langere tijd (jaren). Dit kan ook op relatief eenvoudige wijze (bijvoorbeeld voor NO₂ met Palmes-buisjes), waardoor het mogelijk is om de berekende en gemeten luchtkwaliteit te vergelijken. Voorbeelden zijn te vinden in Utrecht, Den Haag, Tilburg en Amsterdam.
- Betrek de GGD bij de luchtkwaliteitplannen.

Meer informatie

Kennisplatform voor gemeenten

www.crow.nl: informatie over en ondersteuning aan gemeenten bij invoering van verkeersmaatregelen die een schonere lucht bevorderen. Bijvoorbeeld de Solve Maatregelenmix.

Voorbeelden luchtkwaliteitplannen

- Het 'Werkprogramma Luchtkwaliteit 2010' van Amsterdam is te vinden op www.nieuwamsterdamsklimaat.nl.
- Het 'Uitvoeringsprogramma luchtkwaliteit Nijmegen 2010 t/m 2014' vindt u op www.nijmegen.nl
- De 'Milieubeleidsvisie 2006 - 2010' van Tilburg staat op de website www.tilburg.nl bij Wonen-> Afval en Milieu -> Lucht.

GGD-Richtlijn medische milieukunde: luchtkwaliteit en gezondheid

Van der Zee, Walda e.a., 'GGD-richtlijn medische milieukunde: luchtkwaliteit en gezondheid' op www.rivm.nl (RIVM-rapport nr. 609330008). De richtlijn biedt een overzicht van wetenschappelijke gezondheidsstudies, nieuwe wet- en regelgeving, meten en berekenen en de implicaties van dat alles voor de gezondheid. De nadruk ligt op verkeersgerelateerde luchtverontreiniging.

longfonds.nl/buitenlucht